

ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Број: _____

Датум: _____

Београд, Господара Вучића бр. 50.

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ

УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности Универзитета у Београду број 293/10 донетом на седници одржаној 15.05.2018. године, именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидаткиње **мр Милеве Зотовић** под насловом: ”Допринос Војске Србије изградњи и очувању мира у свету“, у саставу:

- Проф. др Зоран Јефтић, председник
- Проф. др Иво Висковић, члан
- Проф. др Мирослав Младеновић, члан.

На основу увида у текст докторске дисертације, Комисија Наставно-научном већу Факултета безбедности подноси следећи

РЕФЕРАТ

О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТКИЊИ И ДИСЕРТАЦИЈИ

Милева М. Зотовић рођена је 16.07.1963. године у Београду, Република Србија.

Основну и средњу школу завршила је у Београду. У основној школи била је „Ученик генерације“, а у средњој носилац дипломе „Вук Караџић“. Факултет политичких наука Универзитета у Београду (међународни смер), уписала је 1982. године, а дипломирала 24. јуна 1986. године, са просечном оценом 9,58. За постигнуте резултате током студирања добила је награду Универзитета у Београду.

За учешће у пројекту „УН – мир – безбедност: ставови југословенског јавног мњења“, 1986. године добила је Октобарску награду града Београда за најбоље стручне и научне радове студената.

Непосредно након дипломирања, на истом факултету 1986. године уписала је последипломске студије (међународне студије), а усмени магистарски испит је положила 1988. године. Магистарску тезу „Учешће припадника Министарства одбране и Војске Србије у мултинационалним операцијама“ одбранила је 2014. године и стекла академски назив магистра политичких наука.

Од 1990. године ради у установама Министарства одбране на пословима аналитике (од Политичке управе Савезног секретаријата за народну одбрану до Управе за односе са јавношћу у којој се налази од њеног оснивања 2001. године). Дужност начелника Одељења за анализу медија обављала је у периоду од 2002. до 2005. године. Звање самосталног саветника стекла је 2007. године.

Током професионалне каријере, учествовала је у многим формама усавршавања као што су семинари, округли столови, конференције, истраживачки пројекти и слично. Најзначајнији међу њима су:

-„PARTNERSHIP FOR PEACE AND CO-OPERATION: RAISING PUBLIC AWARENESS ON NATO/PFP“, Сегедин, 2005. године (организатори: Женевски центар за демократску контролу оружаних снага – DCAF и Центар за безбедносну политику из Сегедина).

- Регионална конференција „МЕДИЈИ, МУЛТИНАЦИОНАЛНЕ ОПЕРАЦИЈЕ, МИГРАНТСКА КРИЗА“, Ковачица, 2017. године (организатори: Британска амбасада у Београду и Министарство одбране – Управа за односе са јавношћу).

-„PUBLIC RELATIONS“, Београд, 2005. године (организатор Институт IRI).

-„МУЛТИНАЦИОНАЛНЕ ОПЕРАЦИЈЕ“, Зрењанин, 2014. године (организатор Министарство одбране – Управа за односе са јавношћу).

-„РЕФОРМА СИСТЕМА ОДБРАНЕ“, Београд, 2001. године (округли сто у организацији Министарства одбране СЦГ).

У научном часопису „Војно дело“ бр.1/2018 (међународно издање) објавила је рад под насловом: „The second mission of the Serbian Armed Forces – genesis, characteristics and media treatment“.

Објавила је више десетина текстова у „Војнополитичком информатору“, „Народној армији“, „Фронту“, Војсци“, магазину „Одбрана“ и дневним листовима „Дневник“ и „Политика експрес“.

Говори руски и енглески језик.

Има диплому Пословне школе за public relations (PR Agencija, Beograd)

Поседује Сертификат ECDL са положеним модулима Word, Excel, Power Point, Internet.

Члан је Удружења новинара Србије.

Докторска дисертација кандидаткиње **мр Милеве Зотовић**, под насловом „Допринос Војске Србије изградњи и очувању мира у свету“, написана је на 315 страна текста. Од тога, резиме на српском и енглеском језику има 6 страна (I-VI); садржај 8 страна (стр. VII-XIV); увод 5 страна (стр. 1-5); прво поглавље под насловом „Теоријско-методолошки оквир истраживања“ 17 страна (стр. 6-22); друго поглавље „Систем националне и међународне безбедности“ 28 страна (стр. 23-50); треће поглавље „Теоријско одређење, класификација и карактеристике мировних операција Уједињених нација“ 23 стране (стр. 51-73); четврто поглавље „Безбедносна политика Европске уније“ 26 страна (стр. 74-99); пето поглавље „Основни чиниоци и принципи спољне политике Републике Србије“ 24 стране (стр. 100-123); шесто поглавље „Принципи и предуслови за употребу Војске Србије у мултинационалним операцијама“ 39 страна (стр. 124-162); седмо поглавље „Допринос Војске Србије изградњи и одржавању мира у региону и свету“ 86 страна (стр. 163-248); осмо поглавље „Родна димензија мултинационалних операција“ 11 страна (стр. 249-259); девето поглавље „Анализа јавног дискурса о учешћу припадника Министарства одбране и Војске Србије у мултинационалним операцијама“ 23 стране (стр. 260-282); закључак 7 страна (стр. 283-289); литература 10 страна (стр. 290-299). На крају рада, на две стране (стр. 300-301), дата је кратка биографија кандидаткиње.

Текст дисертације додатно је аргументован графиконима (13) и схемама (2). Рад садржи 172 фусноте.

Наведена литература, састављена од великог броја књига, текстова у часописима и зборницима, истраживања, научних и стручних радова, стратегијско-доктринарних докумената Републике Србије различитог хијерархијског нивоа, извештаја и публикација, доприноси свеобухватности ове дисертације.

2. ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидаткиња **мр Милева Зотовић** у својој докторској дисертацији, научну и истраживачку пажњу усмерила је на комплексну проблематику учешћа припадника Министарства одбране и Војске Србије у мултинационалним операцијама Уједињених нација и Европске уније. У дисертацији се истражују полазне основе за партиципирање у мултинационалним операцијама, принципи на којима се заснива, као и конкретан допринос Војске Србије међународном миру и безбедности. У суштини, предмет овог истраживања се може дефинисати као употреба Војске Србије у мултинационалним операцијама у функцији остваривања спољнополитичких циљева Републике Србије. Један сегмент предмета истраживања односи се на медијски третман друге мисије Војске Србије у периоду од повратка на међународну сцену 2002. године.

У вези са операционалним одређењем предмета истраживања, кандидаткиња је предвидела да га реализује кроз три целине (уводни део, главни део и закључно разматрање), што је и остварила. Главни део, подељен је на девет поглавља.

У првом, ауторка рада даје основне методолошке смернице у вези са истраживачким процесом (сагледавање и критичко вредновање предмета истраживања, значаја, циља, хипотетичког оквира и структуре рада, резултата досадашњих истраживања, оквирне литературе и извора података).

Друго поглавље, односи се на теоријско одређење система националне и међународне безбедности. У овом делу, указано је на садржину и разлике између традиционалног и савремених схватања националне безбедности. У вези са термином међународна безбедност, извршена је класификација различитих модела међународне безбедности уз навођење њихових основних карактеристика (поред садржаја који обухватају, наведени су и узроци њиховог настанка, као и утицај на збивања на националном и глобалном нивоу).

Треће поглавље посвећено је теоријском одређењу мировних операција Уједињених нација, уз класификацију и навођење основних карактеристика различитих врста мировних операција (у том оквиру приказан је њихов историјски развој и наведени фактори који су утицали на промене у тој сфери). У посебном сегменту разматран је утицај процеса глобализације на квантитативно и квалитативно проширење мировних операција светске организације. У завршном делу поглавља анализирани су резултати досадашњег ангажовања, у смислу ефикасности Уједињених нација у решавању проблема који представљају претњу светском миру и безбедности.

У четвртном поглављу, дат је приказ безбедносне политике Европске уније. У том контексту, уз услове настанка и историјски развој концепта, описан је институционални оквир деловања (структура и начин доношења одлука). Посебна пажња посвећена је комплексном међусобном односу Европске уније, Уједињених нација и НАТО-а. Један део поглавља обухвата операције управљања кризама, које представљају највидљивији део безбедносне политике Европске уније.

Пето поглавље садржи основне чиниоце и принципе на којима се заснива спољна политика Републике Србије. Сагласно томе, разматрана је војна неутралност Републике Србије, као полазна основа у спољнополитичком деловању земље. У посебним деловима поглавља анализиран је однос наше земље и Уједињених нација (Србија је контрибутор

мировних снага), затим Европске уније (у смислу кандидатуре за чланство у ЕУ) и НАТО (учешће у програму „Партнерство за мир“).

У шестом поглављу анализирају се неопходни предуслови за употребу Војске Србије у мултинационалним операцијама. У том оквиру, дат је приказ правне регулативе (полазне основе садржане у одговарајућим документима и прецизиран процес одлучивања). Нарочита пажња посвећена је разматрању претпоставки унутар система одбране за успешно ангажовање Војске Србије ван граница земље (теоријска знања стечена током школовања, систем обуке, познавање страних језика). Посебан сегмент поглавља односи се на надлежности Центра за мировне операције (припрема, реализација мировних операција, евалуација).

Седмо поглавље садржи преглед свих мировних операција у којима су учествовали или су тренутно ангажовани представници оружаних снага наше земље. У том контексту, наведене су карактеристике безбедносне ситуације у земљама у којима се реализују мировне операције, са посебним освртом на задатке које обављају припадници националног контингента Србије.

Осмо поглавље посвећено је родној димензији мултинационалних операција. У том оквиру, указано је на значај укључивања жена у мировне операције, њихову заступљеност у оружаним снагама, мотивисаност за учешће у мировним мисијама, као и искуства стечена током ангажовања. У посебном делу поглавља приказан је ангажман Министарства одбране у погледу реализације Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација.

У деветом поглављу анализиран је медијски третман употребе Војске Србије у мултинационалним операцијама у периоду од 2003. до 2017. године. Ради уочавања сличности и разлика између периода пре и после усвајања правне регулативе која детаљно дефинише ангажовање Војске Србије ван граница земље, укупан период је подељен на два: од 2003. до 2009. године и од 2010. до 2017. године.

Предмет истраживања, са временског аспекта, обухвата период од 1956. године до 2017. године. При томе, ауторка полази од чињенице да Војска Србије наставља традицију учешћа у мировним операцијама коју је реализовала Југословенска народна армија, као

оружана сила Социјалистичке Федеративне Републике Југославије - једне од држава оснивача Уједињених нација.

У циљу добијања валидних резултата истраживања који су дефинисани проблемом и предметом истраживања, теоријском анализом је обухваћен целокупан простор на којем се реализују мировне операције Уједињених нација и Европске уније у којима Војска Србије учествује.

Основни циљ ове дисертације садржан је у скретању, пре свега научне, пажње на актуелну тему која по својим карактеристикама, према оцени ауторке рада, заслужује знатно већи значај. То се посебно односи на потребу развијања већег медијског интересовања за другу мисију Војске Србије, што би имало позитиван утицај на информисаност јавности о ангажовању припадника Војске Србије ван граница земље. У тим околностима, према оцени кандидаткиње, могућ је конструктиван критички однос јавности према наведеној проблематици.

Научно објашњење подразумева систематизацију досадашњих сазнања о ангажовању припадника Војске Србије у мултинационалним операцијама Уједињених нација и Европске уније, што претпоставља сагледавање и опис многобројних фактора који утичу на успешност предузетих активности. У том контексту, уз навођење међународних околности у којима се реализује друга мисија Војске Србије, детаљно су анализирани предуслови унутар система одбране који омогућавају излазак Војске Србије на међународну сцену.

Теоријска одређења и класификације, наведене у дисертацији, значајно доприносе прецизирању појмовног и терминолошког апарата ове специфичне области.

Практични циљ истраживања садржан је у доприносу бољем разумевању ове проблематике, што је од великог значаја за детаљније упознавање циљних група ван стручне јавности о овој веома важној мисији Војске Србије.

Ауторка рада је успела да наведене циљеве у потпуности реализује.

3. ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ ОД КОЈИХ СЕ ПОЛАЗИЛО У ИСТРАЖИВАЊУ

Кандидаткиња је изложила генералну и пет посебних хипотеза.

Генерална хипотеза садржана је у следећем исказу: „Република Србија, у складу са сопственим одбрамбеним интересима, затим обавезама које је преузела закљученим међународним уговорима у области безбедности, одбране и војне сарадње, као и расположивим материјалним, финансијским и људским ресурсима, употребом Војске Србије у мултинационалним операцијама Уједињених нација и Европске уније, пружа максималан допринос афирмацији концепта кооперативне безбедности. Ради реализације активности у вези са мултинационалним операцијама, обезбеђен је одговарајући нормативно-правни оквир, као и сви неопходни предуслови унутар система одбране. Уз настојање да позитивно утиче на глобалну и регионалну безбедност, учешћем у мултинационалним операцијама Војска Србије знатно доприноси јачању спољнополитичког положаја Републике Србије и, истовремено, унапређује сопствене способности”.

Може се констатовати да је, у основи, кандидаткиња потврдила наведену хипотезу.

Из генералне, изведено је следећих пет посебних хипотеза:

(1) Након завршетка ратних збивања изазваних распадом СФР Југославије, настојећи да активно извршава своје обавезе очувања мира у кризним подручјима света, СР Југославија је 2002. године обновила своје учешће у мировним мисијама Уједињених нација. Због недостатка правне регулативе, тај период обележен је бројним проблемима, како у погледу статуса, тако и припреме и опремања учесника мировних мисија. Тек 2009. године, са усвајањем стратегијско-доктринарних докумената и законске регулативе, створени су предуслови за значајнији искорак у погледу учешћа припадника Министарства одбране и Војске Србије у мултинационалним операцијама. Доктринарна документа, као и законска регулатива (посебно Закон о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије), прецизно су регулисали сва потребна питања и отклонили могуће недоумице.

(2) Током процеса реформе система одбране, ради отклањања уочених недостатака унутар система, који су битно утицали на (не)могућност масовнијег упућивања припадника Министарства одбране и Војске Србије у мултинационалне операције, обезбеђени су потребни предуслови за стицање знања и вештина неопходних за успешно извршавање задатака у мултинационалним операцијама. Едукација се заснива на садржајима предвиђеним наставним плановима и програмима у војним школама (на свим нивоима образовања и усавршавања припадника Војске Србије) и модификованом систему обуке (прилагођеном савременим захтевима). Непосредне припреме припадника Министарства одбране и Војске Србије за учешће у мултинационалним операцијама су планске и свеобухватне, а централно место у том процесу припада Центру за мировне операције Здружене оперативне команде Генералштаба Војске Србије.

(3) Уважавајући смернице из Националног плана за реализацију Резолуције 1325 Уједињених нација, Министарство одбране и Војска Србије омогућавају (у поређењу са ранијим периодом) знатно већу заступљеност жена у систему. Наиме, приликом расписивања конкурса за упис кандидата из грађанства у војне школе, не постоји дискриминација у погледу родне равноправности. Девојке се, такође, могу (на исти начин као и мушкарци) пријавити за добровољно служење војног рока под оружјем, што им повећава шансе за запослење у Војсци Србије у својству професионалног војника. Међутим, партиципирање припадница Министарства одбране и Војске Србије у мултинационалним операцијама није у директној сразмери са заступљеношћу жена у систему у целини (процент учешћа у мултинационалним операцијама је на знатно нижем нивоу). Такође, процент заступљености жена на руководећим местима у Министарству одбране и Војсци Србије, за сада, знатно је нижи од њиховог учешћа у укупном бројном стању припадника.

(4) Учешће припадника Војске Србије у мултинационалним операцијама Уједињених нација и Европске уније има позитиван повратни ефекат на процес реформе система одбране, посебно у контексту јачања спремности да одговори на савремене безбедносне изазове, ризике и претње. Наиме, деловање припадника Војске Србије у реалном окружењу представља прилику за тестирање оспособљености за извршавање задатака. Знања и вештине стечене на националном нивоу (кроз организовање вежби које

симулирају могуће услове за деловање) у мултинационалном окружењу долазе до пуног изражаја. Примена позитивних искустава из учешћа припадника Војске Србије у мултинационалним операцијама доприноси унапређењу способности на путу достизања стандарда савремених армија.

(5) Упркос чињеници да медији у Републици Србији објављују мноштво информација о учешћу припадника Министарства одбране и Војске Србије у мултинационалним операцијама, њихов однос према наведеној проблематици је, претежно, једнообразан и површан. Доминирају извештаји и изјаве званичника у којима се наглашавају статистички подаци (број мисија и њихових учесника). С тим у вези, постоји недостатак аналитичког приступа, чијом применом би јавност била упозната са основним карактеристикама мисија у којима учествују припадници Министарства одбране и Војске Србије, каква је њихова улога у остваривању задатака тих мултинационалних операција, који су очекивани бенефити за Републику Србију, каква су искуства њихових претходника и слично.

Такође се може констатовати да су потврђене наведене посебне хипотезе.

Ауторка рада је у току истраживања, да би тестирала наведене хипотезе, користила бројне научне методе, које су омогућиле верификацију остварених резултата.

Научна и друштвена оправданост истраживања произашла је из добијених резултата, који, с једне стране, доприносе продубљивању и проширивању постојећих научних сазнања о наведеној проблематици и, с друге стране, омогућавају упознавање циљних група ван стручне јавности са другом мисијом Војске Србије. Научна оправданост реализованог истраживања огледа се, дакле, у стицању нових научних сазнања о дефинисаном предмету истраживања, како на основу података из расположиве литературе, тако и на основу анализираних докумената надлежних државних институција и увида у веома богату праксу учешћа у мултинационалним операцијама. Друштвена оправданост истраживања садржана је у могућности да се његови резултати искористе за детаљније упознавање заинтересованих друштвених субјеката са материјом коју истраживање обрађује.

4. КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА ДИСЕРТАЦИЈЕ

У **уводу**, кандидаткиња наводи да је реализовано истраживање у целини посвећено употреби Војске Србије у мултинационалним операцијама Уједињених нација и Европске уније, као саставном делу друге мисије Војске. С тим у вези, указује на неопходност анализе многобројних фактора (на међународном и националном плану, као и у систему одбране) који су, током претходне деценије, довели до експанзије употребе Војске Србије у мултинационалним операцијама.

Поред тога, наглашено је да је истраживањем обухваћен целокупан процес употребе Војске Србије у мултинационалним операцијама (од полазних основа садржаних у стратегијско-доктринарним документима, преко детаљне законске регулативе, прецизираног процеса доношења одлука о ангажовању припадника Војске Србије ван граница земље, до припрема, реализације мировних операција и евалуације).

Ауторка рада затим, следећи структуру дату у пројекту истраживања, уз ослањање на постављене хипотезе и расположива сазнања из многобројних извора, указује на садржаје питања која су у главном делу дисертације детаљније истражена.

У **првом** делу дисертације, под насловом: „Теоријско-методолошки оквир истраживања“, кандидаткиња је навела најважније елементе пројекта сачињеног на почетку истраживачког процеса. У том контексту, посебно је нагласила фрагментарност досадашњих истраживања и недовољно развијен теоријски оквир. Уз указивање на потребу прецизног дефинисања појмова, наговестила је исцрпну дескрипцију и класификацију појавних облика предмета истраживања, што је у потпуности и реализовано.

Наглашавајући комплексност предмета истраживања, истакнута је нужност интегративног проучавања, које обухвата све његове димензије. То подразумева примену

методологија различитих наука (политиколошких, социолошких, безбедносних и других). Сагласно томе, конципиран је хипотетички оквир истраживања.

Не умањујући значај других делова истраживачког пројекта, нарочито успешно је сачињена симбиоза података из доступне литературе, преко докумената надлежних државних органа, до веома богате праксе ангажовања Војске Србије у мировним операцијама. Употребом различитих извора, знатно је унапређен приказ теоријског оквира истраживања.

На почетку **другог** поглавља, под називом: „Систем националне и међународне безбедности“, дат је значајан допринос прецизирању основних појмова који се користе у дисертацији, уз истовремено указивање на тешкоће у теоријском одређењу изазване њиховом сложености, развојношћу и интердисциплинарним карактеристикама.

У делу поглавља посвећеног националној безбедности, ауторка рада је дала приказ традиционалног и савремених схватања националне безбедности, потенцирајући разлике између њих. Сходно томе, наглашено је да је традиционално схватање националне безбедности „државоцентрично“, у смислу да је држава истовремено и субјекат и објекат безбедности. Савремена схватања, међутим, појам националне безбедности проширују са војног на друге секторе, уз напуштање става да је држава једини објекат безбедности (појављују се појединци, друштвене групе, региони или међународни систем у целини).

Приликом разматрања међународне безбедности, наведене су основне карактеристике различитих модела међународне безбедности: равнотеже снага, система колективне одбране, система колективне безбедности, сарадње у безбедности и концепта кооперативне безбедности. При томе је сваки од модела илустрован гледиштима најзначајнијих теоретичара међународних односа.

Мировне операције Уједињених нација чине садржај **трећег** дела овог рада, који носи назив: „Теоријско одређење, класификација и карактеристике мировних операција Уједињених нација“.

Полазећи од чињенице да у Повељи, као основном документу Уједињених нација, не постоји дефиниција термина „мировна операција“, кандидаткиња оцењује да је потпуно

разумљиво да у покушајима његовог теоријског одређења постоје знатне разлике. Истовремено констатује да се у мноштву дефиниција које се појављују у литератури не може издвојити ниједна око које постоји општа сагласност. Из тих разлога, приликом класификације мировних операција определила се за класификацију коју је за потребе Савета безбедности у свом извештају дао бивши генерални секретар Уједињених нација Бутрос Бутрос Гали, наводећи основне и допунске концепте за очување мира у свету.

Разматрајући карактеристике традиционалних и мултидимензионалних мировних операција, ауторка рада је нагласила динамичност концепта мировних операција и њихову зависност од околности на међународном плану. У том смислу, као граничну линију између наведених група мировних операција, навела је завршетак „хладног рата“.

У делу поглавља у којем се разматра утицај процеса глобализације на квантитет и садржину мировних операција Уједињених нација, констатовано је да је тај процес знатно повећао број предузетих мировних операција и проширио њихов мандат, али, ипак, није унапредио ефикасност Уједињених нација. Део теоретичара сматра да је, заправо, супротно очекивањима, ефикасност Уједињених нација тиме умањена, наглашено је у раду.

Четврта тематска целина, „Безбедносна политика Европске уније“, разматра услове настанка, историјски развој и институционални оквир концепта заједничке безбедносне политике европских земаља.

Анализирајући однос између Уједињених нација и Европске уније, кандидаткиња наглашава тежњу Европске уније да преузме већу самосталну одговорност за очување мира у свету. У том смислу, у раду је описан механизам ангажовања европских земаља у оквиру „операција управљања кризама“.

Уз констатацију да постоји изузетно сложен однос између Европске уније, с једне стране, и НАТО, с друге стране, указано је на сличности и разлике међу њима. Сличности се огледају у „преклапању“ у погледу чланства, мандата и ресурса. Основна разлика, како се наводи у раду, садржана је у несразмери војне моћи (на штету европских држава), која Сједињеним Америчким Државама обезбеђује позицију са које могу да успоравају или онемогућавају развој независне европске одбране.

У петом делу рада, под насловом: „Основни чиниоци и принципи спољне политике Републике Србије“, констатован је несумњив утицај спољне политике на националну безбедност. У том контексту, оцењено је да се спољнополитичка оријентација наше земље, у периоду после 2000. године, није битније изменила: њену константу представљају европске, односно евроатлантске интеграције.

На почетку поглавља, наглашена је војна неутралност Републике Србије као обавезујуће полазиште за све политичке субјекте у земљи, имајући у виду чињеницу да је одлука о томе усвојена у Скупштини Републике Србије. Војна неутралност је, при томе, посматрана као неутралност у односу на постојеће војне савезе. У раду су, такође, наведени аргументи присталица и противника концепта војне неутралности.

У делу поглавља које је посвећено односу Републике Србије са Уједињеним нацијама, кандидаткиња подсећа да је Југославија, као један од оснивача Уједињених нација и Покрета несврстаних, била веома запажена по свом учешћу у мировним операцијама. У раду је истакнуто да Република Србија, ангажовањем у мултинационалним операцијама, у складу са својим могућностима, такође, даје пуни допринос очувању међународног мира и безбедности.

Иако Република Србија још увек није чланица Европске уније, полазећи од става да су европске интеграције њен стратешки циљ, Војска Србије учествује у појединим операцијама управљања кризама. На тај начин, нагласила је ауторка рада, наша земља настоји да свој допринос реализацији Заједничке безбедносне и одбрамбене политике Европске уније.

Према оцени кандидаткиње, Република Србија остварује веома садржајну сарадњу са НАТО. Иако обострано усвојени Индивидуални акциони план партнерства (ИПАП) представља највиши облик институционалне сарадње држава партнера са Алијансом, наведено је да питање чланства Републике Србије у НАТО, за сада, није на листи приоритета доносилаца спољнополитичких одлука у нашој земљи.

Шести део дисертације: „Принципи и предуслови за употребу Војске Србије у мултинационалним операцијама“, садржи преглед правне регулативе којом је дефинисано ангажовање Војске Србије ван граница земље и прецизиран процес доношења одлука о томе.

Нарочито значајан допринос ауторке рада садржан је у анализи предуслова унутар система одбране за успешно ангажовање Војске Србије на међународној сцени. Анализом су обухваћени наставни планови и програми у војним школама, обука и познавање страних језика. На основу доступних података, такво истраживање до сада није било реализовано.

Посебан сегмент у овом поглављу посвећен је надлежностима Центра за мировне операције, почев од фазе припрема, преко реализације мировних мисија до евалуације. При томе је наглашено да Центар, поред оперативне, има и едукативну функцију (организује сертифициване курсеве Уједињених нација, семинаре, предавања...).

У **седмом** делу дисертације под насловом: „Допринос Војске Србије изградњи и одржавању мира у региону и свету“, анализирани су реализоване и актуелне мировне операције Уједињених нација и Европске уније у којима учествују припадници Војске.

Уз указивање на наставак богате традиције у области учешћа у мировним операцијама, уочене су сличности и разлике између ангажовања припадника Југословенске народне армије у традиционалним и припадника Војске Србије у мултидимензионалним операцијама.

За сваку мировну операцију посебно, односно за сваку земљу у којој су ангажовани припадници Војске Србије, у раду су наведене карактеристике безбедносне ситуације, уз посебан осврт на задатке које они извршавају.

У осмом делу дисертације под насловом: „Родна димензија мултинационалних операција“, указује се на значај увођења родне димензије у мултинационалне операције (рационално располагање људским ресурсима, боље схватање потреба локалног становништва и др.).

У дисертацији се наглашава да се родној равноправности у Војсци Србије посвећује изузетна пажња, што се првенствено огледа у једнаким могућностима за школовање у војним школама, као и добровољном служењу војног рока. Кандидаткиња, међутим, констатује да у каснијем периоду (током развоја каријере), заступљеност жена на руководећим местима није сразмерна њиховом учешћу у укупном броју припадника Министарства одбране и Војске Србије. Према њеној оцени, део разлога налази се у неспремности жена да преузимају више нивое одговорности, али и у систему који, и даље, ангажовање у оружаним снагама сматра „мушким послом“.

У погледу заступљености жена у саставу националних контингената Војске Србије који учествују у мултинационалним операцијама, констатован је висок ниво - 12%, што је четири пута више од просека за Уједињене нације у целини. При томе, жене су, како је наведено, претежно ангажоване као санитетско особље.

У посебном делу поглавља, наведен је допринос Министарства одбране реализацији Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација.

Девети део рада под насловом: „Анализа јавног дискурса о учешћу припадника Министарства одбране и Војске Србије у мултинационалним операцијама“ представља оригиналан допринос ауторке дисертације, имајући у виду сазнање да истраживање те врсте до сада није реализовано. Анализом је обухваћен период од 2003. до 2017. године, што представља веома захтеван задатак.

Упркос релативно високом нивоу заинтересованости медија за наведену проблематику и повољној усмерености, како је наведено у раду, недостаје критички

однос: медији објављују претежно информативне прилоге, без коментара, најчешће у периоду ротација националних контингената.

Кандидаткиња констатује да постоји простор за бољу искоришћеност атрактивности теме, а медији би, у том случају, на квалитетнији начин информисали јавност о ангажовању Војске Србије ван граница земље.

У **закључним разматрањима**, сумирани су резултати истраживања. Тај део дисертације садржи ретроспективу свих поглавља дисертације у којој је добро уочено и истакнуто тежиште по свим истраживаним елементима.

Посебно је наглашено да је током претходне деценије (нарочито последњих неколико година) ангажовање Војске Србије у мултинационалним операцијама доживело експанзију, како у погледу броја ангажованих припадника, тако и у проширењу оквира за ангажовање – укључивањем (поред мисија Уједињених нација) и у мултинационалне операције Европске уније.

Према оцени ауторке рада, на такав развој ситуације утицао је низ фактора, како на националном и међународном плану, тако и у систему одбране. Наиме, у условима глобализације, број мултидимензионалних операција је мултипликован, а реформским корацима у систему одбране створене су претпоставке за масовнији наступ на међународној сцени.

Република Србија, у складу са својим националним интересима и расположивим могућностима, констатује се у тексту, даје пуни допринос очувању међународног мира и безбедности. У том смислу, уз навођење конкретних показатеља, истакнуто је да се Република Србија, по обиму учешћа у мировним операцијама Уједињених нација и Европске уније, „налази међу првих десет земаља Европе, а међу државама на подручју Западног Балкана на водећој је позицији“.

Уз констатацију да је нормативно-правни аспект ангажовања припадника Министарства одбране и Војске Србије детаљно регулисан, истакнута је потреба прилагођавања актуелних стратегијско-доктринарних докумената (насталих пре скоро једну деценију) новим изазовима, ризицима и претњама. Поједина законска решења, како

се наводи, такође захтевају измене и допуне како би постојећа регулатива била прецизирана и побољшана.

Уз анализу активности система којима се обезбеђују предуслови за успешно ангажовање Војске Србије у мултинационалним операцијама, оцењује се да је у том смислу последњих неколико година уложен знатан напор надлежних инстанци. Не умањујући значај достигнутих резултата, кандидаткиња сматра да постоји простор за унапређење постојећег стања (посебно у систему војног школства). С друге стране, наглашени су импресивни резултати Центра за мировне операције, који је потврду својих квалитета добио и од Уједињених нација (кроз сертификате за организовање курсева).

Иначе, у оквиру закључка, оцењено је да је реализовано истраживање у највећој мери потврдило постављене хипотезе. Истовремено, дати су предлози за побољшање стања у појединим областима (прилагођавање правне регулативе новим околностима, квалитетније информисање јавности о ангажовању Војске Србије ван граница земље и сл.).

Комисија на крају описа садржаја дисертације посебно наглашава да је кандидаткиња успешно консултовала велики број извора из области предметног истраживања, који поред постојеће литературе обухватају и документе надлежних државних инстанци, као и сазнања о веома богатој пракси у наведеној области. Све то, према оцени комисије, доприноси општем позитивном утиску и квалитету дисертације.

5. ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидаткиња **мр Милева Зотовић** је својом докторском дисертацијом настојала да поуздано и свестрано истражи област ангажовања Војске Србије ван граница земље и да, сходно томе, научно уопшти резултате до којих је реализовано истраживање довело.

На основу пројекта који је сачинила на почетку истраживачког процеса, очекивало се да ће ова докторска дисертација пружити значајне резултате, како у теоријском погледу, тако и у научном објашњењу експанзије ангажовања Војске Србије на међународној сцени последњих неколико година.

Научна оправданост истраживања садржана је у научној дескрипцији недовољно истражене области. Према оцени комисије, ауторка рада је темељито истражила један веома значајан сегмент система одбране. Анализом ангажовања Војске Србије у оквиру друге мисије (са разних аспеката), проширена су и продубљена знања о свим питањима везаним за предмет истраживања. Резултати истраживања, истовремено, доприносе допуњавању теоријског фонда политичких наука, науке о међународним односима и наука безбедности.

Наведена дисертација, у практичном смислу, такође има велики значај. Реализовани пројекат омогућава преиспитивање постојећег стања у наведеној области. Уз указивање на те могућности, понуђени су и предлози у том смислу. Из тих разлога, истраживање можемо ценити као потпуно друштвено оправдано.

Комисија сматра да је кандидаткиња, уз помоћ коректно примењених научних метода, дошла до научно прихватљивих резултата на основу којих је дала своје виђење досадашњег ангажовања Војске Србије у мултинационалним операцијама Уједињених нација и Европске уније. Уз квалитетну научну дескрипцију, у дисертацији су дати одговори на многа питања. Истовремено, критички разматрајући наведену проблематику, ауторка рада је понудила и предлоге за унапређење постојећег стања.

6. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

1. Докторска дисертација кандидаткиње **мр Милеве Зотовић** под насловом: "Допринос Војске Србије изградњи и очувању мира у свету", у потпуности је урађена у скаладу са одобреном структуром на коју је сагласност дало Наставно-научно веће Факултета безбедности и Веће научних области правно-економских наука Универзитета у Београду.

2. Дисертација, имајући у виду њен садржај, методолошки приступ истраживању и добијене резултате, представља комплексну анализу учешћа припадника Министарства одбране и Војске Србије у мултинационалним операцијама Уједињених нација и Европске уније.
3. Поред научне вредности, дисертација има практични значај, јер представља погодан облик за упознавање циљних група ван стручне јавности са употребом Војске Србије у мултинационалним операцијама Уједињених нација и Европске уније.
4. На основу свестране анализе садржаја дисертације, чланови Комисије једногласно оцењују, да докторска дисертација кандидаткиње **мр Милеве Зотовић** представља оригинално научно дело, у којем је ауторка самосталним истраживачким радом обухватила различите аспекте предмета истраживања.

Имајући у виду напред изнете ставове и значај резултата истраживања, Комисија позитивно оцењује урађену докторску дисертацију и Наставно-научном већу Факултета безбедности Универзитета у Београду једногласно

ПРЕДЛАЖЕ

1. Да прихвати позитивну оцену докторске дисертације кандидаткиње **мр Милеве Зотовић** под насловом: ”Допринос Војске Србије изградњи и очувању мира у свету““,
2. Да стави на увид јавности оцењену дисертацију и ову оцену, у законом предвиђеном року.

3. Да Реферат о завршеној докторској дисертацији и своју одлуку о усвајању реферата, достави на сагласност надлежном Већу научних области Универзитета у Београду.
4. Да Наставно-научно веће Факултета безбедности, по добијеној сагласности, образује Комисију за одбрану и одобри јавну одбрану ове докторске дисертације.

Београд, ----- године

КОМИСИЈА:

Проф. др Зоран Јефтић, председник

Проф. др Иво Висковић, члан

Проф. др Мирослав Младеновић, члан